

Uluslararası seçim gözlemcileri Türkiye'deki seçimlerin seçmenlere çeşitli seçenekler sunduğunu, fakat sürecin zorlu güvenlik ortamı, şiddet olayları ve medyaya yönelik kısıtlamalar ile engellemelere maruz kaldığını belirtiyor

ANKARA, 2 Kasım 2015 – Uluslararası gözlemciler bugün yayınladıkları bir rapor ile Türkiye 1 Kasım erken seçimlerinde seçmenlere çeşitli seçenekler sunulduğunu, bununla birlikte, özellikle ülkenin güneydoğu bölgesi olmak üzere, içinde bulunulan zorlu güvenlik ortamının, partilerin üyelerine, binalarına ve kampanya materyallerine yönelik saldırılar da dahil çok sayıda şiddet olaylarının da eklenmesiyle adayların özgürce kampanya yürütme olanaklarına zarar verdiğini belirtti. Gözlemciler basın özgürlüğüne yönelik kısıtlamaların ciddi bir kaygı sebebi olmaya devam ettiğini dile getirdi.

AGİT Özel Koordinatörü ve Kısa-Dönemli Gözlem Heyeti Lideri Ignacio Sanchez Amor “Yüksek düzeyde kutuplaşmanın olduğu bu seçimde Türk vatandaşları gerçek ve güçlü siyasi alternatifler arasında bir seçim yaparlarken, hızla azalan basın kuruluşu sayısı ve genel olarak ifade özgürlüğüne yönelik kısıtlamalar sürece etki etmiştir ve ciddi endişe kaynağı olmaya devam etmektedir. Özellikle güneydoğuda yaşanmakta olan ciddi güvenlik endişelerinin yanı sıra, parti üyelerine yönelik fiziksel saldırılar kampanya olanaklarına daha da kısıtlanma getirmiştir.” dedi.

Raporda, 10 Ekim tarihinde Ankara’da gerçekleşen büyük bir bombalı terör saldırısının, tüm siyasi partilerin kampanya faaliyetlerine geçici olarak ara vermeleri ile beraber, seçim atmosferini ve kampanyaların yürütülmesini önemli derecede etkilediği belirtilmiştir. Adayların büyük kısmının seçmen kitlesine yönelik mesajlarını iktidar partisi ve diğer adaylar arasında kutuplaşmanın olduğu bir kampanya ortamında iletebildiği ve cepheleştirici söylemlerin yaygın olduğu dile getirilmiştir. Kampanya sürecinin son iki haftasına, ağırlıklı olarak Halkların Demokratik Partisi(HDP)’ne mensup, üyelere ve aktivistlere yönelik artan sayıda saldırıların ve tutuklamaların damga vurduğu dile getirilmiştir.

AKPM Delegasyonu Başkanı Andreas Gross “Maalesef, bu seçim kampanyasının karakterini adaletsizlikler ve kayda değer seviyede kaygı belirledi. Bunun ışığında, Türkiye’nin karşı karşıya bulunduğu sorunlarla baş ederken, cumhurbaşkanının bu seçimlerde başarısız olanları de dahil olmak üzere bütün seslerin duyulmasını temin eden, kucaklayıcı bir siyasi süreç için çalışması daha da hayati bir önem kazanmıştır.” dedi.

AGİT PA Delegasyonu Başkanı Margaret Cederfelt “Genellikle Kürt kökenli nüfusa sahip olan, ülkenin güneydoğusunda yaşanmakta olan şiddet olaylarının seçimler üzerinde ciddi etkisi olmuştur ve ağırlıklı olarak Halkların Demokratik Partisi’ne (HDP) mensup, üyelere ve aktivistlere yönelik artan sayıda

saldırıları ve tutuklamaları kampanya olanaklarını engellediği için endişe kaynağıdır. Bir seçim sürecinin tam olarak demokratik olabilmesi için, adayların kampanya yürütebildiklerini hissetmeleri ve seçmenlerin oylarını güvenli ve emniyetli bir ortamda kullandıklarını hissetmeleri gerekmektedir.” dedi.

Gözlemciler, medya ortamı çeşitli kuruluşlardan oluşurken, ifade özgürlüğüne yönelik aşırı düzeydeki yasal kısıtlamaların yürürlükte kalmaya devam ettiğini belirttiler. Teröre destek ve Cumhurbaşkanı'na hakaret suçlamasıyla gazetecilere ve basın kuruluşlarına yönelik soruşturmaların, internet sayfalarının engellenmesinin, önde gelen basın kuruluşlarına el konulmasının ve dijital servis sağlayıcılarının bir takım televizyon kanallarını yayınlardan çıkarmalarının seçmenlerin farklı görüşlere ve bilgiye ulaşmalarını kısıtladığını ifade ettiler. Medya izlemesi, takibi yapılan beş televizyon kanalından, kamu yayıncısı da dahil olmak üzere, üçünün yayınlarda hükümet lehine taraflı yayın yaptıklarını ortaya koyduğunu belirttiler.

Gözlemciler seçimlerin seçim idaresi tarafından iyi bir biçimde organize edildiğini ve Yüksek Seçim Kurulu tarafından seçimle ilgili tüm süre kısıtlamalarına uyulduğunu belirtmişlerdir. YSK şiddet olayları yaşanan yerlerde oy verme işleminin gerçekleştirilmesi kararı vermiş ve bu karara uygun olarak, bir takım mahallelerde dikkate değer sayıda sandığın yeri değiştirilmiştir.

Gözlemcilere göre, tümüyle ve etkin şekilde uygulanması halinde, yasal çerçeve demokratik bir seçim gerçekleştirmek için gereken şartları genel olarak sağlamaktadır. Ancak, seçme ve seçilme hakkı da dahil olmak üzere, bir takım temel özgürlükler Anayasa ve mevzuat tarafından aşırı şekilde kısıtlanmaktadır. Gözlemciler tarafından, AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Bürosu'nun ve Avrupa Konseyi'nin 2011 yılına dayanan ve yasal boşluklara ve çelişiklere yönelik olan geçmiş tarihli tavsiyelerinin genellikle karşılanmadığına işaret edilmiştir.

AGİT/DKİHB Sınırlı Seçim Gözlem Heyeti Başkanı Büyükelçi Geert-Hinrich Ahrens, “Bir kez daha son beş haftalık süre içinde yapmış olduğumuz gözleme dayanan değerlendirmemiz, sadece siyah ve beyaz değil ve aynı zamanda olumlu öğeler varken, eksikler de mevcut. Umuyorum ki, ilgili yetkililer DKİHB'nin bu seçimle ilgili nihai raporunun yanı sıra, bugün yayınlanan raporda bulunan mesajı da dikkate alırlar ve nihai rapor ile verilecek olan tavsiyelerin devamlı takipçisi olurlar.” dedi.

Bunlara ek olarak, raporda her bir seçim çevresi için sandalye sayısını belirlemede kullanılan sistemin, sandalye başına düşen seçmen sayısında belirgin farklılıklara yol açarken yüzde onluk barajın siyasi çoğulculuğu kısıtladığı, eşit oy ilkesine aykırılık teşkil ettiği belirtilmiştir. Olumlu bir adım olarak, 2014 yılında yapılan bir değişiklik ile istenilen dilde kampanya yürütme olanağı güvence altına alınmıştır.

Gözlemciler, Yüksek Seçim Kurulu kararlarının yargı denetimine tabi olmayışının güçler ayrılığı ilkesine ters düştüğünü ve seçime ilişkin konularda yargı yolunu kapattığını belirtmişlerdir. Anayasa Mahkemesi tarafından kısa süre önce alınan ve temel hak ve özgürlüklerin ihlali söz konusu olsa dahi, Kurul'un kararlarının denetime tabi olamayacağına hükmeden kararın yasal tazmin olanaklarını daha da fazla kısıtlayacağını hatta ihlal edebileceğini dile getirmişlerdir.

Raporda, aday kaydının genel olarak kapsayıcı bir nitelikte seçmenlere çeşitlilik içeren ve özgün bir yelpaze sunduğu belirtilmiştir. Ancak, zorunlu askerlik hizmetini yapmamış olanlar veya hafif suçlar da

dahil olmak üzere geniş çaplı bir dizi suçların herhangi birinden hüküm giyen vatandaşların aday olamıyor olmasının, temel seçilme hakkı ile bağdaşmadığı dile getirilmiştir.

Gözlemciler seçmen kütüklerine genel olarak güven duyulduğunu belirtmişlerdir. Buna karşılık, silah altında bulunan er ve erbaşlar, askeri öğrenciler ve hükümlülerin oy kullanma hakkının kısıtlanmasının AGİT taahhütleri ve diğer uluslararası yükümlülükler ile uyumlu olmadığını dile getirmişlerdir.

Kadınlar, siyasi yaşamda olması gerekenden az düzeyde temsil edilmelerine rağmen, seçim kampanyasında aktif rol oynamışlardır. Anayasa tarafından cinsiyet eşitliği teminat altına alınmakta ancak siyasi partilerin kadın aday göstermesi konusunda herhangi bir yasal yükümlülük bulunmamaktadır. Kadınların katılımını arttırmak amacıyla bazı partilerin cinsiyet kotası uygulaması ve destekleyici tedbirler alması olumlu bir gelişme olarak kaydedilmiştir. Genel olarak, parti listelerinde yer alan adayların yaklaşık %24'lük bir kısmı kadınlardan oluşmaktadır.

Yedi yerde gözlemcilerin sandık alanını terk etmesi talep edilmesine ve parti müşahidi olarak akredite olarak gözlem yapan vatandaşların sandık alanına erişiminin engellenmesi olayları yaşanmasına rağmen, seçimler genel olarak sakin bir ortamda gerçekleşti ve oy verme gözlem yapılan sınırlı sayıdaki sandıkta büyük ölçüde, etkin bir şekilde yürütüldü. Her ne kadar yasayla tanımlanmış işlemlerin takip edilmediği bazı örnekler yaşansa da, sayım işlemlerinin şeffaf olduğu ve iyi organize edilmiş olduğu değerlendirildi.

Daha detaylı bilgi için:

Thomas Rymer, AGİT/DKİHB, +90 (0)536 734 4671 veya +48 609 522 266, thomas.rymer@odhr.pl

Andreas Baker, AGİT PA , [+90 \(0\)531 762 2505](tel:+905317622505) veya +45 60 10 81 26, andreas@oscepa.dk

Nathalie Bargellini, AKPM +90 (0)545 842 1548 veya +33 (0) 6 65 40 32 82, nathalie.bargellini@coe.int